

Den norske dyrevernavlov av 1974 og forsøk med dyr

av veterinær *Arne E. Andersen*

Før 1935 var bestemmelser om dyrevernav i norsk lov begrenset til noen paragrafer i straffeloven angående dyreplageri. Så tidlig som i 1905 og 1908 ble det gitt forskrifter »for utøvelse av smertevoldende forsøk med dyr i videnskabelig øyemed«. Disse forskrifter var gjeldende helt fram til desember 1977, men hadde da i lang tid vært svært lite hensiktsmessige.

Vår første dyrevernavlov av 1935 ble basert på det positive påbud om at dyr skal behandles godt slik at de ikke kommer i fare for å lide unødvendig. Det var også tatt med bestemmelse om at dyrevernavloven ikke skulle være til hinder for smertevoldende forsøk med dyr til vitenskapelige formål. Forskriftene ble imidlertid ikke revidert før vi fikk ny dyrevernavlov i 1974. Kapittel VI i denne loven omhandler bruk av dyr i undervisning og forskning og gir hjemmel for de forskrifter om biologiske forsøk med dyr som nå gjelder i Norge.

Ved bruk av dyr i opplæring er det i § 20 satt forbud mot å nytte levende dyr i undervisning unntatt når dette er et nødvendig ledd i yrkesopplæring. Departementet kan nekte bruk av dyr dersom det kan være tvil om dette er nødvendig for undervisningen. Ved bruk av dyr i undervisning og forskning skal dette gjennomføres slik at dyret ikke kommer i fare for å lide i utrensmål, og dette prinsipp er stadig gjentatt både i loven og forskriftene. Det må og skal oppfattes som et meget viktig påbud.

I § 21, som angår bruk av dyr til forskning og forsøksvirksomhet, bestemmes at ingen kan utføre biologiske forsøk uten tillatelse. Det angis også hvilke formål som gir grunnlag for at tillatelse kan innvilges, nemlig forskning, sykdomsdiagnostikk, tilvirking og utprøving av medikamenter eller andre preparater til bruk på menneske, dyr eller planter. Alle dyreforsøk fanges opp av denne lovparagraf.

Den tredje av paragrafene, § 22, fastsetter at tillatelse skal innvilges av et utvalg som Landbruksdepartementet oppnevner for 4 år om gangen. Dessuten gir den hjemmel for å gi forskrifter om utvalgets sammensetning, arbeidsoppgaver og arbeidsmåte. I forarbeidene til loven har departementet gitt bred omtale av sitt syn på Utvalgets framtidige virksomhet. Myndighetene ønsker god kontroll med at forutsetningene til forsøksdyrvirksomhet skal være i orden, slik at dyrene påføres minst mulig ulemper. Lokaler for forsøksdyr skal være i orden og kontrolleres av sakkyndige for godkjenning. Lisenssøker skal ha tilstrekkelige faglige kunnskaper. Utvalget er pålagt ansvaret for disse oppgaver, og det er opprettet et sekretariat for utvalget i Landbruksdepartementets veterinæravdeling tilknyttet veterinærinspektøren for dyrevernavsaker.

Utvalg for forsøk med dyr, som regel kallt Forsøksdyrutvalget, ble oppnevnt første gang i 1976. Den første oppgaven var å forme forslag til Forskrifter om biologiske forsøk med dyr som etter den vanlige be-

arbeiding ble gjort gjeldende fra 1. februar 1978. Disse forskriftene omfatter mest mulig av de bestemmelser som angår forsøksdyrvirksomheten, slik at en unngår henvisninger, men får en samlet oversikt. Forat denne orientering skal ha et rimelig omfang, vil en bare nevne hovedprinsippene som utfyller det som er omtalt fra lovens bestemmelser.

I de alminnelige bestemmelser er klarlagt hvilke dyrearter som kommer inn under forskriftene, og det er virveldyrene og tifotkreps. Der nest er det gitt en definisjon av begrepet »biologiske forsøk« som forsøk med levende dyr av biologisk, psykologisk, etologisk, fysisk og kjemisk art. Generelt unntatt er forsøk som ikke påvirker den normale livsutfoldelse eller bare medfører forbigående og ubetydelig smerte – eller ubehag. Rene forings- og produksjonsforsøk er og unntatt. Tillatelse gis til bedrift eller institusjon som har godkjente lokaler og kvalifisert person som ansvarshavende. Forsøksdyrlokaler godkjennes for 5 år om gangen og til bestemte angitte arter.

Ape, hund og katt kan bare nyttes til forsøk når det er strengt nødvendig. Dessuten er det påbudt å nytte andre metoder om undersøkelsene kan gjennomføres uten bruk av dyr. For ansvarshavende person kreves høyere utdanning med biologisk fagkunnskap og erfaring med dyre-

forsøk. Disse krav kan variere etter behovene i hvert enkelt tilfelle, men kvalifikasjonene skal alltid være »forsvarlige«. Ved tildeling av lisens blir vedkommende ansvarlig for alle forsøk med dyr ved vedkommende institusjon. Forsøksdyrutvalget ser det som en fordel at det er en ansvarshavende som sørger for vurdering innenfor sitt område og står ansvarlig overfor myndighetene. En regner med en bedre vurdering av hvert enkelt forsøksopplegg, når en person med bred erfaring virker som et etablert korrektiv.

I tillegg til godkjenning av faste innretninger med ansvarshavende person er det etablert regler for feltforsøk og for personer som ikke har fast tilknytning til noen institusjon.

Det er gitt bestemmelser om planlegging og gjennomføring av forsøkene. Det skal ikke brukes flere dyr enn absolutt påkrevet. Påbudet om at dyr skal påføres minst mulig smerte og ubehag, følges av et påbud om bruk av smertestillende midler og/eller bedøvelse, om ikke forsøkets formål er til hinder.

Utvalget kobles inn allerede under planlegging av forsøksdyrlokaler og er pålagt rådgivende virksomhet.

En mener at forskriftene er godt i overensstemmelse med intensjonene i den gjeldende dyrevernlov og med moderne oppfatninger om bruk av og omsorg for forsøksdyr.